

Ilman lääkkeitä Suomi pysähtyisi

Lääkkeet ovat kriittinen osa huoltovarmuutta puhtaan veden, energiantuotannon sekä maatalouden ohella. Jokaisella maalla täytyy olla suunnitelma ja ratkaisu huoltovarmuuden kannalta kriittisiin toimintoihin. Orionilla on Suomessa kuusi lääketehdasta, joiden merkitys huoltovarmuuden kannalta on Suomelle suuri.

Ainutlaatuinen huoltovarmuusjärjestelmämme on tähän asti perustunut lääkkeiden varastointiin, mutta varastot riittävät vain ensiavuksi. Tällä hetkellä suomalaisten lääkkeet ovat pääasiassa pitkien globaalien toimitusketjujen varassa. Täydellistä omavaraisuutta emme lääkehuollossa voi saavuttaa, eikä se olisi järkevääkään. Suomella täytyy kuitenkin olla riittävä omavaraisuus valittujen kriittisten lääkkeiden osalta. On päätettävä, kuinka laajasti turvaamme lääkkeiden kotimaisen valmistuksen ja lääketuotanto-osaamisen, myös poikkeusoloissa.

Koronan luomassa vaikeassa tilanteessa maat katsovat omaa etuaan, globaaleilla markkinoilla kilpailu kiristyy entisestään ja toimitusketjut joutuvat koville. Esimerkiksi koronapandemian ollessa pahimmillaan Euroopassa myös useat EU-maat asettivat kieltoja sekä rajoittivat lääkkeiden maastavientiä. Kriisien pitkittyessä voi muodostua merkittäviä saatavuusriskejä. Kaiken lääkepolitiikan keskiössä tulisi olla lääkkeiden saatavuuden turvaaminen vaikeassakin tilanteessa. Kun apua tarvitaan eniten, lääkkeen on hyvä löytyä läheltä.

Euroopassa valmistetaan yhä paljon lääkkeitä, myös geneerisiä lääkkeitä, mutta lääkkeiden ja lääkeräaka-aineiden valmistus on siirtynyt 2000-luvulla vahvasti Aasiaan. Pääsy siirtymään on tender- sekä viitehintajärjestelmässä, joissa alhainen hinta on merkittävin valintatekijä. Siirtyminen takaisin Eurooppaan vaatisi ennakoivaa ja pitkäjänteistä järjestelmää, jossa valinnan kriteereitä olisi muitakin kuin pelkkä hinta. Huoltovarmuutta kokonaisuutena tulee miettiä kauaskantoisesti, koska lääketuotannossa valmistusketjut ovat pitkiä sekä tuotannon siirrot kestävät kauan.

Lääkesäästöt voivat uhata huoltovarmuutta

Väärin kohdistetut lääkesäästöt nakertavat kotimaista lääketuotantoa ja sitä kautta huoltovarmuutta. Pahimmillaan säästöt voivat lähitulevaisuudessa tehdä tiettyjen lääkemuotojen valmistuksen Suomessa kannattamattomaksi. Kotimaisen lääketuotannon heikkeneminen söisi myös Suomen verotuloja ja työllisyyttä, sillä Suomessa valmistettuja lääkkeitä viedään normaalioloissa laajasti maailmanmarkkinoille.

Tuonnin suhteen Suomi on pieni ja kaukainen markkina. Vaikka emme pysty jatkossakaan kaikkea itse valmistamaan, oma lääketuotantomme edistää silti lääkkeiden hintoja alentavaa kilpailua. Samalla turvaamme, että myöskään poikkeusoloissa emme ole täysin maailmanmarkkinoiden toimituskatkosten tai kysyntä- ja hintapiikkien armoilla.

Miten vältetään lääkesäästöjen sudenkuopat?

Aiemmin kallis lääke voi nyt olla halpa hintakilpailun myötä. Suurin osa suomalaisille tärkeistä lääkkeistä on hyvinkin edullisia, ja tämä auttaa hallitsemaan terveydenhuollon kokonaiskustannuksia. Toimitusvaikeudet ovat pitkälti keskittyneet juuri näihin halpoihin viitehintaisiin geneerisiin valmisteisiin, sillä Suomen markkinoiden ennakoitavuus on muuttunut halvimpien lääkkeiden osalta haastavammaksi erityisesti uusimpien lääkesäästöjen ja hintaputken kavennuksen myötä. Huoltovarmuuden kannalta on olennaista lääkkeiden valmistus ja erityisesti juuri geneeristen lääkkeiden valmistus. Mikäli huoltovarmuudesta halutaan pitää kiinni, ei lääkesäästöjä voi kohdentaa enää näihin edullisiin geneerisiin lääkkeisiin.

Parhaiten huoltovarmuus varmistetaan pitkäjänteisellä ja ennakoitavalla järjestelmällä. Lääkkeiden viitehintajärjestelmän ns. hintaputkea ei tulisikaan tämän vuoksi enää kaventaa, sillä monet kotimaassa valmistettavat viitehintaiset lääkkeet ovat jo nyt jääneet jälkeen inflaatiokehityksestä. Sen sijaan on hyvä laajentaa toimivaa ja säästöjä tuottavaa järjestelmää yhä useampiin lääkkeisiin.

Säästöjä on siis mahdollista tehdä myös turvallisesti ja vastuullisesti. Toimivia keinoja ovat esimerkiksi lääkejätteen vähentäminen sekä viitehintajärjestelmän laajentaminen edullisempien biologisten lääkkeiden käyttöönottoa vauhdittamalla. Näiden ns. biosimilaarien osalta tämä voisi tapahtua esimerkiksi lääkäreiden kirjoittamien reseptien ja/tai apteekkivaihdon avulla. Tällä tavoin parannettaisiin myös huoltovarmuuden kannalta kriittisten lääkkeiden saatavuutta.